

VED STAUNING'S DØD

Af AXEL JUEL

Det sukked gennem Skoven, da den gamle Kæmpe faldt,
det mørkned over Mos og Muld og Stene —
Nu laa den brede Krone, som var til Løvspring kaldt,
og maalte Jorden op med sine Grene.

Den gamle Eg var vokset til Skovens største Træ
af Trangen til at skygge og at skjule:
at give Himlens færende Fattig-Fugle Læ
og værne dem mod Høg og Falk og Ugle.

Men tvende Vintre havde hærget Skov og Eng og Mark,
Med Kulde ond og ædende som Flamme,
de havde sprængt sig Vej igennem Træets gode Bark,
og Saaret aad sig ind i Egens Stamme.

Nu har den brede Krone, som var til Løvspring kaldt,
for evigt sine Knoppers Munde lukket.
Det sukked gennem Skoven, da den gamle Kæmpe faldt,
og aldrig glemmer danske Hjerter Sukket.

fra Amerika, denne blev stedt til hvile på Ulster Kirtegård i København.

Ved valget 1924 vandt socialdemokratiet igen en strålende valgsejr, de vandt 7 mandater, nu har de 55. — Statsminister Niels Neergaard måtte gå. Fra alle sider pegede man på socialdemokratiet, som det kommende regeringsparti. Men det blev en socialdemokratisk mindretalsregering.

Stauning så helst at de radikale kom med i Regeringen, men de ville stå frit.

Det blev overordentligt vanskelig for Stauning at regere. Der blev fremlagt en lang række lovforslag: Afrustning, pris-kontrol, lovfæstelse af 8 timers dagen, en klækkelig forhøjelse af aldersrenten o.s.v. Stauning ville lægge en endnu større kriseafgift på større formuer. De radikale kunne ikke tilslutte sig det sidste. Så udskrev Stauning valg den 2. dec. 1926.

Arbejderne var ligesom blevet sløve af at hele tiden vinde. Vi behøver ikke at gå til valg, vi vinder alligevel, tænkte mange. Det blev dyrt. Venstre dannede regering. En fæl nedskærings-tid gik v' i møde.

Stauning tordnede mod denne ligegyldige sløvhed og sagde: »Synes i at I har det bedre nu?»

Socialdemokratiet rustede sig nu under Staunings forer-skab med alle mand i agitationen mod »Nedskæringsregeringen«. Stauning rejste landet rundt og holdt brandtaler for at vække de sløve til fornyet død. Stauning sagde: »Denne Regering har skåret dybt i fattigmandskød og har længe fileet løs på benet. Hvad er så resultatet af denne regerings styre: Stort set kun eet, den rige er blevet rigere, men den fattige mange gange fattigere. Lad os se ud over vort land, fattiggårdene er igen ved at lukke portene op for jer.«

Så opstod der stridigheder mellem venstre og konservative, det bragte regeringen Madsen-Mygdal til fald.

Der blev valg igen den 2. april 1929. Ved valget vandt socialdemokratiet 8 mandater. Stauning påny statsminister, denne gang var de radikale til at tale med. Det blev til 3 radikale ministre. Og Stauning regerede til sin død i 1932.

Denne Staunings hidtil største valgsejr måtte nu udnyttes. Der var en voldsom økonomisk krise som hærgede landet. Den måtte løses, eller bødes på.

Stauning måtte først skabe et holdbart regeringssamarbejde. Det gjorde han ved at sætte de 3 radikale i nøglestillinger. Et frugtbart samarbejde som gav resultater til gavn for landet. Stauning og Munch (udenrigsminister) supplerede hinanden ganske udmærket. Staunings skikkelse antog meget hurtigt det landsfaderlige

præg, som stemte naturligt med hans væsens bredde og værdige holdning.

Gronlandsstriden med Norge løste han på mesterlig vis. Her viste Stauning sin statsmandskunst.

En anden af Staunings store sejre må også nævnes her: Det såkaldte »Kanslergade-forliget« (Stauning boede dengang 1933 i Kanslergade). Forliget var mellem Venstre og de radikale og socialdemokratiet om en landbrugsordning. Det blev en stor sejr for det mål Stauning havde sat sig.

Folket så nu virkelig hen til Stauning som nationens fører. Som en politisk kommentator engang sagde: »Ingen dansk politiker har favnet så vidt og samlet så bredt.« Digteren gav ham samme vidnesbyrd:

*Hvor sas essensen af et folk
sa samlet i een enkelt mand.*

Den 26. okt. 1933 fyldte Stauning 60 år.

Han blev udsat for en stormende begejstret hyldelse ved en fest i Københavns Idrætshus. Ved denne lejlighed hyldede D.S.U. Th. Stauning med et talekor af H. C. Hansen, (som jeg i øvrigt deltog aktivt i). Partiet afholdt denne fest med gæster fra de øvrige nordiske lande. Da festen inde var til ende blev Stauning stærkt hyldet af et tusindtalligt fakkell- og fanetog fra D.S.U. og D.U.I.

*Vi hylder dig Stauning i fak-
lernes skær,
du skuer din unge begejstr-
ede hær.*

Sådan lød det fra unge begejstrede struber. Og fanerne syntes endnu rødere i skæret af faklerne. Staunings briller duggedes, dybt bevæget takkede Stauning for denne hædersbevisning. Hans stemme knækkede over da han fortalte om sin barndom og sagde bl.a., at han var kommet ind i livet ad køkkendøren. Th. Staunings smukke basstemme gik som sædvanligt til vore hjerter.

Det trak igen op til valg. Krisen hærgede fortsat. Bønderne var utilfredse og gik i protest til Kongen, som dog henviste dem til Stauning, som også var til stede efter Kongens ønske. Nye partier var opstået: Dansk Samling, Frø Folkeparti, Nazisterne og L.S. Ved rigsdagens åbning 1935 udskrev Stauning valg. Det chokerede oppositionen, som beskyldte Stauning for valgkup. Stauning stod fast og sagde: »Uden et valg trues samfundet af kaos og sammenbrud.« Han havde med disse ord givet udtryk til valgets parole: »Stauning eller kaos.«

Vælgerne ville have Stauning. Hans skikkelse blev valget kampens midtpunkt. Overalt hvor Stauning talte på vælgermøderne blev han stærkt hyldet. Socialdemokratiet vandt 6 mandater, og opnåede 46,11 pct. af samtlige stemmer.

I 1939 overlader Th. Stauning så formandsposten i partiet til den unge og meget dygtige

Hans Hedtoft. Stauning havde haft regeringsansvaret i 10 år, og ville nu gerne aflastes noget, samtidig at det også ville være til gavn at få en fornyelse i toppen.

Samtidig med at Stauning nu lagde formandsposten fra sig til sin efterfølger, var den periode ved at ebbe ud, som stærkest blev præget af hans virke, og til hvilken hans navn er knyttet. Staunings Danmark, 30'erne, da han som statsminister regerede længere med et

absolut flertal bag sig, end nogen før eller siden har kunnet gøre.

Ved valget i 1937 satte socialdemokratiet sin lid til at vælgerne nu ville til partiet sige tak for godt gjort gerning, et reformarbejde uden sidsstyrke i vor politiske historie. Men nej — socialdemokratiet tabte 4 mandater, de radikale holdt stillingen.

Tilbagegangen var forklarlig. Vi fik i 1935 voldsom tilgang af nye vælgere, der midler tidigt prøvede den chance uden kendskab til politisk troskab. Alligevel kom valgnederlaget som en skuffelse for Th.

I sin valgkommentar siger Stauning: »I politik kan man aldrig regne med taknemmelighed.«

I maj 1939 rantes Stauning af en ny skuffelse, som på sin vis ikke var mindre end valgnederlaget. Ved folkeafstemningen om grundlovsforslaget kom der ikke nok ja-stemmer, men der manglede kun 0,54 pct.

Venstre bad folk undlade at stemme.

Det er f'egyldighedens sejr, kommenterede Stauning.

Den 9. april 1940 blev et hårdt slag for Stauning og hans livs virke. Han var meget hårdt medtaget af situationen. Sammen med sin udenrigsminister Dr. Munch ville han kapitulere, og det blev sådan. Kongen gav efter.

Den morgen da Stauning forlod Amalienborg sås det tydeligt, at hans selvtillid var dybt rystet. Noget var bristet i ham. Stauning kapitulere, skænk befolkningen for en værre skæbne. Det pinte ham at en galning voldeligt skulle afbryde hans livsværk og også odelægge det.

Stauning dannede nu en samlingsregering, han så klart, at den største umiddelbare fare, der truede det demokratiske